

नेपाल राजपत्र

भाग ३

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

काठमाडौं, चैत्र १२ गते २०२४ साल

श्री ५ को सरकार

भूमिसुधार, कृषि तथा खाद्य मन्त्रालय

श्री ५ को सरकारले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको भूमि प्रशासन नियमहरू, २०२४ सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

भूमि प्रशासन ऐन, २०२४ को दफा २२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी श्री ५ को सरकारले देहायका नियमहरू बनाएको छ ।

परिच्छेद—१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भः— (१) यी नियमहरूको नाम भूमि प्रशासन नियमहरू, २०२४ रहेको छ ।

(२) यी नियमहरू श्री ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी तोकिएको जिल्ला वा जिल्लाहरूमा तोकिएको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछन् ।

२. परिभाषाः— विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यी नियमहरूमा—

(क) “ऐन” भन्नाले भूमि प्रशासन ऐन, २०२४ सम्झनु पर्छ ।

(११)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(ख) "हाल आवादी समिति" भन्नाले परिच्छेद ३ को नियम ११ बमोजिमको हाल आवादी समिति सम्झनु पर्छ ।

३. जग्गाको दर्ता किताव:- (१) भूमि प्रशासन कार्यालयले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको प्रत्येक जग्गा अनुसूची १ बमोजिमको ढाँचामा जग्गा दर्ता किताव खडा गरी दर्ता गर्नुपर्छ ।

(२) उप-नियम (१) बमोजिम जग्गा दर्ता कितावमा दर्ता भएका जग्गावालाको र मोहीको क्रमशः अनुसूची २ र अनुसूची ३ बमोजिमको ढाँचामा छुट्टा छुट्टै किताव खडा गरी राखिने छ ।

(३) प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम मोहियानी परिवर्तन भै मोहियानी दर्ता गरी पाउँ भनी दरखारत दिँदा अनुसूची ४ बमोजिमको ढाँचामा दिनु पर्छ ।

परिच्छेद--२

मालपोत असुली र तत्सम्बन्धी कार्याविधि

४. मालपोत नलान्ने:- देहायमा लेखिएका जग्गामा प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम निर्धारित भएको मालपोत लाग्ने छैन ।

(क) मालपोत लागि नआएको श्री ५ को सरकारको नाममा वा भोगचलनमा रहेको जग्गा,

(ख) मालपोत लागि नआएको गुठी संस्थान अधिनस्थ जग्गा,

(ग) नेपालस्थित विदेशी दूतावासहरूको नाममा श्री ५ को सरकारबाट मालपोत नलान्ने गरी स्वीकृति प्राप्त गरी दर्ता रहेको जग्गा

(घ) श्री ५ को सरकारले मालपोत तिर्नु नपर्ने भनी तोकिदिएको जग्गा ।

५. मालपोत असूल हुन बाँकी जग्गाको फाँटवारी:- ऐनको दफा ६ बमोजिम मालपोत असूल गर्ने स्थानीय पञ्चायत वा श्री ५ को सरकारले तोकेको व्यक्तिले फाँटवारी तैयार गरी सम्बन्धित भूमि प्रशासन कार्यालयमा पठाउँदा अनुसूची ५ बमोजिमको ढाँचामा पठाउनु पर्छ ।

६. मालपोत असूल हुन बाँकी रहेको जग्गाको अन्तिम फाँटवारी:- ऐनको दफा ६ बमोजिम खुद मालपोत असूल हुन बाँकी रहेको जग्गा लिलाम बिक्री गर्न भूमि प्रशासकले अनुसूची ६ बमोजिमको सूचना प्रकाशित गर्नुपर्छ ।

७. असूल भएको मालपोत दाखिल गर्ने:- (१) भूमि प्रशासक बाहेक स्थानीय पञ्चायत, वा श्री ५ को सरकारले तोकेको व्यक्तिले मालपोत असूल गर्ने व्यवस्था भएकोमा ऐनको दफा ११ को उपदफा (१) मा उल्लेख भएको रकम नपुग्दै असूल भएजति मालपोत रकम त्यस्तो स्थानीय पञ्चायत वा तोकेको व्यक्तिले सो रकम असूल भएका महीना नाघेको मितिले बाटाका म्याद बाहेक ३ दिन भित्र भूमि प्रशासन कार्यालयमा दाखिल गर्नुपर्छ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(२) भूमि प्रशासकले आफू कहां जम्मा भएको रकम ३ दिन भित्र श्री ५ को सरकार अर्थ मन्त्रालयले तोकिएको कार्यालय वा बैंकमा दाखिल गर्नुपर्छ ।

८. बैंक मार्फत मालपोत दाखिल गर्ने:- जग्गावालाले ऐनको दफा १३ बमोजिम बुझाउनु पर्ने मालपोत सम्बन्धित भूमि प्रशासकको कार्यालयको नाममा नेपाल राष्ट्र बैंक भएको ठाउँमा सो बैंकमा र नभएको ठाउँमा राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकमा र सो पनि नभएको ठाउँमा नेपाल बैंक वा जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा दाखिल गरे हुन्छ ।

स्पष्टिकरण:- यस नियमको प्रयोजनको लागि बैंक भन्नाले त्यस्ता बैंकका शाखा, प्रशाखा समेतलाई जनाउँछ ।

९. रसीद दिने:- भूमि प्रशासक वा मालपोत असूल गर्ने अधिकारीले अनुसूची ७ बमोजिमको ढाँचामा आफूकहाँ दाखिल भएको मालपोत-रसीद जग्गावाला वा निजको तर्फबाट मालपोत बुझाउने व्यक्तिलाई दिनुपर्छ ।

१०. मालपोत असूल गर्ने अधिकारीको पारिश्रमिक:- (१) भूमि प्रशासक बाहेक स्थानीय पञ्चायत वा श्री ५ को सरकारले तोकेको व्यक्तिले मालपोत असूल तहसील गर्ने व्यवस्था भएमा त्यस्तो स्थानीय पञ्चायत वा तोकेको व्यक्तिले असूल तहसील गरेको जम्मा अङ्कको साढे तीन प्रतिशत पारिश्रमिक पाउने छ ।

(२) उप-नियम (१) मा उल्लेख भएको पञ्चायत वा व्यक्तिले मालपोत असूल तहसील गर्दा लागेको खर्च उप-नियम (१) बमोजिम पाउने पारिश्रमिकबाटै बेहोर्नु पर्नेछ ।

परीच्छेद-३

नयाँ जग्गा आवाद गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था

११. जग्गा आवाद गर्ने दिने हाल अवादी समिति:- (१) जग्गावालाको हैसियतमा ४ बिगाहा वा उस भन्दा बढी जग्गा नभएको व्यक्तिले ऐनको दफा ४ बमोजिम दर्ता नभएको कुनै जग्गा आवाद गर्ने सम्बन्धमा भूमि प्रशासन कार्यालय मार्फत अनुसूची ८ बमोजिमको ढाँचामा उप-नियम (२) बमोजिमको हाल अवादी समितिमा दरखास्त दिएमा त्यस्तो दरखास्ता र सो सम्बन्धी मिसिलहरू छानबिन गरी हाल आवादी गर्ने जग्गा दिने नदिने कुराको निर्णय सो हाल आवादी समितिले गर्नेछ ।

(२) देहाय बमोजिमको अध्यक्ष तथा सदस्य भएको एक हाल आवादी समिति (यस-पछि समिति भनिएको) हुनेछ :-

(क) सहायक अञ्चलाधीश वा सहायक अञ्चलाधीश नभएको ठाउँमा जिल्ला प्रमुख अधिकारी वा दुवै नभएको ठाउँमा अञ्चलाधीश

(ख) कृषिको जिल्लास्तरीय अधिकारी

(ग) भूमि प्रशासक

अध्यक्ष

सदस्य

सदस्य सचिव

६६६
आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(३) समितिमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिनेछ ।

१२. जग्गा वितरण गर्ने शर्तहरू:- (१) नियम ११ को उप-नियम (१) बमोजिम दरखास्त दिने व्यक्ति वा निजको परिवारको जग्गावाला वा मोहीको हैसियतले कुनै जग्गा छैन भने समितिले त्यस्तो व्यक्तिलाई तराई क्षेत्रमा ४ बिगाहा, काठमाडौं उपत्यकामा १० रोपनी वा अन्य पहाडी क्षेत्रमा २० रोपनीमा नबढ्ने गरी ऐनको दफा २१ को उप-दफा (२) बमोजिम जग्गा वितरण गर्नेछ ।

(२) उप-नियम (१) बमोजिम दरखास्त दिने व्यक्ति वा निजका परिवारको जग्गावाला वा मोहीको हैसियतले तराई क्षेत्रमा ४ बिगाहा वा काठमाडौं उपत्यकामा १० रोपनी वा अन्य पहाडी क्षेत्रमा २० रोपनीभन्दा घटी जग्गा भए सो व्यक्तिलाई उक्त उल्लेखित बिगाहा वा रोपनीमा नपुग जति जग्गासम्म मात्र वितरण गरिने छ ।

१३. वितरण हुने जग्गाको दस्तूर:- (१) ऐनको दफा ४ बमोजिम दर्ता नभएको जग्गा वितरण हुँदा जग्गा पाउने व्यक्तिले सो जग्गामा लाग्ने एक वर्षको मालपोतको अङ्कको ५ दोब्बरमा नघटाई र १५ दोब्बरमा नबढाई जग्गा पाउने व्यक्तिबाट जग्गा आवाद गर्न पाए बापतको दस्तूर असूल उपर गरिने छ ।

(२) उप-नियम (१) बमोजिमको दस्तूर किस्ताबन्दीमा १० वर्षभित्र बुझाउन पाउने गरी समितिले जग्गा पाउने व्यक्तिलाई आदेश दिन सक्नेछ ।

तर, कसैले एकमुष्ट वा १० वर्षभन्दा थोरै अवधिमा बुझाउन चाहेमा सो बमोजिम बुझाउन पाउने छ ।

(३) वितरणमा जग्गा पाउने व्यक्तिले जग्गाको मालपोत बुझाउने समयमा किस्ताबन्दीको रकम भूमि प्रशासन कार्यालयमा बुझाउनु पर्छ ।

(४) उप-नियम (१) बमोजिमको दस्तूर उप-नियम (२) बमोजिम चुक्ति नगरेसम्म वा त्यस्तो दस्तूर चुक्ती हुनु अगावै वितरणमा जग्गा प्राप्त गर्ने जग्गावालाले त्यसरी प्राप्त गरेको जग्गा अरु कसैलाई कुनै किसिमबाट हस्तान्तरण गरेमा सो हस्तान्तरण स्वतः बदर भै त्यस्तो जग्गा पुनः नियम १२ बमोजिम वितरण गरिने छ ।

१४. वितरणमा प्राप्त गरेको जग्गा आवाद गर्ने पाउने शर्तहरू:- (१) नियम १२ बमोजिम वितरणमा जग्गा प्राप्त गर्ने व्यक्तिले बहाली पूर्वी पाएका मितिले २ वर्षसम्ममा त्यस्ता जग्गा आवाद गरिसक्नु पर्दछ ।

(२) उप-नियम (१) को म्यादभित्र जग्गा आवाद गर्न नसकेमा वितरणमा प्राप्त गरेको जग्गामा त्यस्तो जग्गावालाको कुनै हक दावी कायम रहने छैन र त्यस्तो जग्गा नियम १२ बमोजिम पुनः वितरण गरिने छ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

१५. वितरण हुने जग्गाको मालपोत:- ऐनको दफा २१ बमोजिम वितरण भएकोमा त्यसरी वितरणमा जग्गा पाउने व्यक्तिले जग्गा पाएको तेस्रो वर्षदेखि त्यस्तो जग्गाको कानूनद्वारा निर्धारित भएबमोजिमको मालपोत बुझाउनु पर्छ ।

१६. जग्गा आवाद गर्ने अनुमति दिदा प्राथमिकताको क्रम-निर्धारण गर्ने:- कुनै एउटा जग्गा आवाद गर्ने अनुमतिको लागि एकभन्दा बढी व्यक्तिहरूको ऐनको दफा २१ को उप-दफा (२) को प्रतिवन्धात्मक वाक्यांश (ख) बमोजिम दरखास्त परेमा जग्गा वितरण गर्दा देहाय बमोजिम प्राथमिकताको क्रम निर्धारण गरिने छ ।

(क) श्री ५ को सरकारको निर्णयले बसोवास गरिरहेको ठाउँबाट उठाइएका परिवार, र

(ख) देहायको आधारमा समितिले जग्गा पाउन योग्य ठहर्‍याएको परिवार:-

(१) आफ्नो वा आफ्नै परिवारको श्रमले खेती गर्ने,

(२) भएसम्म वितरण हुने जग्गाको नजिकमा बसोवास गरेको वा जग्गा भएको ।

१७. जफत भएको जग्गा विक्रीवितरण गर्ने:- ऐनको दफा २१ को उप-दफा (३) बमोजिम जफत भएको जग्गाको सम्बन्धमा भूमि प्रशासकले दरखास्त आह्वान गरी नियम १६ को प्राथमिकताको क्रमानुसार नियम १२ बमोजिम विक्री वितरण गर्नेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

॥

अनसूची-१

(नियम ३ को उप-नियम (१) संग सम्बन्धित)

जगगा दूर्ता किताव

जिल्ला

पञ्चायत

॥

(३३)

(22)

नेपाल राजपत्र भाग ३

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

[illegible]

भूमि प्रशासकको दलसखत

मिति

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ।

(नियम ३ को उप-नियम (२) संग सम्बन्धित)

जग्गाबाला दर्ता किताव

जगगावालाको नाम थर . . . उमेर

बाबूको नाम

जिह्वा

पञ्चायत

॥५॥

[illegible]

भूमि प्रशासकको दस्तखत

मिहि

६८९
आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(नियम ३ को उप-नियम (३) संग सम्बन्धित)
मोहोयानी परिवर्तनको लागि दिने दरखास्त

जिल्हा भूमि प्रशासक कार्यालय,

निम्नलिखित जग्गाको दर्ता कितावमा प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम मोही परिवर्तन भएको हुँदा हाल ठहर हुन आउने स मोही वा जग्गावाला जोताहा दर्ता गर्न र प्रमाण-पत्र प्राप्ति का लागि निवेदन पेश गरेको छु । ग्रहोरा झूठा ठहरे ऐनसवाल बमोजिम बुझाउँला सहुँला ।

[illegible]

दरखास्तवालाको नाम थर वतन

मिति:-

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ।

अनुसूची-८

(नियम ११ को उप-नियम (१) संग सम्बन्धित)

श्री अध्यक्ष,

जग्गा आवाद गरी पाऊँ भन्ने दरखास्त

हाल आवादी समिति

मार्फत् जिल्ला भूमि प्रशासन कार्यालय

निम्नलिखित जग्गा आवाद गर्न पाउँ भनी नियमानुसार यो दरखास्त पेश गरेको छु । छौं ।
निम्नलिखित व्यहोराहरू जानेबुझेसम्म सत्य र सहि हुन्, झूट्टा ठहरे ऐनसवाल बमोजिम बुझा-
उँला र मैले/हामीले प्राप्त गरेको जग्गा फिर्ता लिएमा कुनै प्रकारको उजूरबाजुर गर्ने छैन । छैनौं ।

(१) माग गरेको जग्गाको विवरण

जग्गा रहेको			जग्गाको चौहदी				अन्दाजी क्षेत्रफल	जग्गाको वर्तमान अवस्था ज- ङ्गल, पर्ति, गौचर, वन सीमाना- भिन्न बाहिर आदि खुलाउने ।
जिल्ला	पञ्चा- यत	वडा	पूर्व	पश्चिम	उत्तर	दक्षिण		

(२) परिवार र परिवारमा रहेको जग्गा सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	नाम	उमेर	नाता	परिवारको नाममा रहेको जग्गा सम्बन्धी विवरण					आफूसंग भएको जानवर र खेती-औजारका विवरण	कैफियत
				जिल्ला	पञ्चा- यत	वडा	क्षेत्र- फल	मोहीयानीको जग्गा भए तिर्नुपर्ने कत		

(३) जमीन प्राप्त भएमा सो जमीन आवाद गरी खेती गर्न चाहिने खाद्यान्न आफूसंग छ कि छैन ? नभए कसरी जुटाउने हो सो खुलाउने

(४) माथि २ नं. को विवरणमा लेखिएका मध्ये कसैले यस कार्यक्रम अथवा अन्य कुनै कार्यक्रम अन्तर्गत जग्गा पाउने भनी दरखास्त पेश गरेको छ कि छैन ? भए नाम र व्यहोरा खुलाउने ..

दरखास्तवालाको सही

मिति:-

पूरा नाम

ठेगाना अस्थायी

स्थायी

आज्ञाले

कृष्णबम मल्ल

श्री ५ को सरकारको सचिव

श्री ५ को सरकारको छापाखानामा मुद्रित ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

